

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. V. An libertas sit intrinseca, vel extrinseca actui.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

in tali medio finis implicite amari, vel intendi: atqui in dato casu omiffio apparet ut medium, non ex se ordinatum, sed tantum ex intentione omittentis ordinabile, ad fornicationem &c. tanquam finem extrinsecum, & nullo modo per se connexum cum illis peccatis: & qui pure omitteret, nulla intentione ordinaret omiffionem ad ea peccata (alias non pure omitteret) ergo non posset censerī illa peccata intendere.

125. Dices 4. Voluntas semper debet habere objectum formale, quod saltem interpretative amplectatur: ergo in nostro casu debet ista peccata amplecti. Resp. dist. antec. Voluntas debet habere tale objectum in ordine ad actum positivum, conc. antec. etiam in ordine ad puram omiffionem, neg. antec. & conseq. Voluntas quidem, ut positivè amplectatur objectum, debet in ipso etiam amplecti aliquam rationem boni, quæ est objectum formale: at verò, ut pure omittat, non est necessarium, ut aliquam rationem amplectatur, sed tantum, ut non necessitetur ad actum positivum: non autem necessitetur ab objecto, quando illud non proponitur ut purum bonum, sed in actu primo dantur etiam motiva ab objecto retrahentia, quamvis voluntas etiam ista non amplectatur. videatur Arriaga loc. cit.

ARTICULUS V.

An libertas sit intrinseca, vel extrinseca actui.

126. **Q**uæstio est, an actus liber, qui talis, seu specificativè sumptus, ex essentialibus, & intrinsecis suis prædicatis, sit liber, seu essentialiter exigat procedere ab actu primo indifferente, & libero, ita, ut non possit procedere idem actus à potentia necessaria: an verò sit indifferens, ut à potentia libera, vel necessaria, procedat; si enim ita indifferens est, tunc, si procedat à potentia libera, denominatur liber, si à necessaria procedat, denominatur necessarius: atque adeò denominatio liberi est extrinseca, proveniens ab actu primo libero. Unde, qui hoc secundum defendunt, dicunt quidem, quod actus liber reduplicativè sumptus (nam sic involvit actum primum proximum liberum) differat à necessario reduplicativè sumpto (qui involvit actum primum necessarium) at non differat tantum specificativè sumptus.

Quid hac in re senserit S. Thomas, certant inter se magni viri: ipse Angelicus quæstionem hanc exproffo non tractat: dicit tamen. 1. 2. q. 67. a. 6. quod idem numero amor, qui est in via, sit etiam in patria. Et quamvis sæpè utatur termino *charitas*, non intelligit habitualem; quia dicit, visionem esse causam ejus amoris, seu charitatis, quæ tamen visio non est causa habitus charitatis, quem præsupponit, sed tantum actus: ergo videtur admittere, quod idem actus sit indifferens, ut sit liber in via, & necessarius in patria. Nec obstat, quod. 1. 2. q. 19. d. 1. in corp. dicat: *Bonum & malum sunt per se indifferentia actus voluntatis*: non enim loquitur de bonitate, & malitia, ratione libertatis, sed ratione tendentiæ, vel objectorum, ut patet legenti: atqui communiter admittitur, quod actibus sit

intrinseca bonitas, & malitia ratione objectorum, vel tendentiæ, e. g. amor DEI est intrinsecè bonus ratione objecti, & amor blasphemix intrinsecè malus ratione tendentiæ.

127. Dico cum Suarez in 1. 2. tr. 2. disp. 1. de voluntario sec. 3. n. 18. Valquez in 1. 2. disp. 35. n. 13. (ubi dicit esse sententiam omnium) Oviedo, Tannero, Rhodes, Arriaga, qui citat Molinam, & Salas, ac Recentiores communiter. Libertas non est essentialis actui, sed est denominatio extrinseca, proveniens ab actu primo proximo indifferente. Prob. Posito actu producto à potentia indifferente, hoc est, potente illum producere, vel non producere, absque ullo respectu essentiali intrinseco (qui gratis requireretur) intelligi potest actus liber; ergo libertas in actu secundo nihil aliud est, quam actus à potentia proximè libera productus. Confir. 1. Sicut non debent multiplicari sine necessitate entia, ita neque prædicata, respectus, perfectiones &c. sed adversarii hæc multiplicant sine necessitate: ergo.

128. Confir. 2. Si actus esset intrinsecè liber, tunc deberet essentialiter respicere cognitionem indifferenter, proponentem motiva allicientia, & retrahentia: vel, si non esset una cognitio, repræsentans utraque motiva, sed essent duæ, scilicet, una repræsentans motiva allicientia, altera repræsentans retrahentia, deberet actus respicere essentialiter utramque: hoc dici non potest: ergo, ma. videtur adversariorum. mi. probatur, sæpè una cognitio est supernaturalis, & actus peccaminosus: sed hic non potest essentialiter respicere cognitionem, seu illustrationem supernaturalem: ergo. ma. patet, nam ad potentiam liberam, eliciendi actum supernaturalem, requiritur illustratio supernaturalis, & hæc potentia æquissime debet dari in homine, non tantum, quando urget præceptum ad actum supernaturalem, sed etiam alias, quando homo posset actum supernaturalem elicere, & elicit potius peccaminosum, quod frequenter contingit. mi. superior probatur, actus, essentialiter respiciens præviam illustrationem supernaturalem, hanc essentialiter exigit, adeoque superat vires naturæ creatæ, & est supernaturalis: talis non potest esse actus peccaminosus: ergo. Adde, quod per se absurdum videatur, gratiam Theologicæ supernaturalis esse principium essentialiter requisitum ad peccatum.

129. Respondet Gormaz de act. hum. n. 481. actum liberum esse formam, seu qualitatem, indifferenter, ut producat per hanc, vel aliam actionem: adeoque esse indifferenter, ut præsupponat cognitionem naturalem, vel supernaturalem, consequenter actum peccaminosum non habere essentialem connexionem cum gratia, seu illustratione superna. Addit hic auctor *ibidem*, hanc esse communem Theologorum, sed non probat: & potest etiam opposita esse communis; nam non raro datur communis contra communem: certè in nostra Provincia videtur opposita longè communior. Dein hoc ipsum videtur absurdum, quod actio productiva peccati sit supernaturalis, & essentialiter dependeat à gratia supernaturali, ita, ut dari non possit, si tantum apparenter, & non reverà gratia ipsa daretur: atque adeò actio supernaturalis

ralis necessariò displiceat DEO &c. Certè etiam ipsa actio productiva, liberè, & ex electione, ponitur: ergo etiam ipsa est intrinsecè libera; aliàs gratis dicitur, effectum per illam productum esse intrinsecè liberum: ex hoc ipso autem etiam actio est peccaminosa in se, non minùs, quàm qualitas actûs, per eam producta: ergo malè dicitur actio esse connexa cum principiis Theologicè supernaturalibus.

Tandem, si adversariis licet dicere, quòd actus liber tantum indeterminatè exigat, vel cognitionem supernaturalem, vel naturalem, licebit etiam nobis dicere, quòd tantum indeterminatè exigat, vel cognitionem indifferentem, vel necessitantem, adeoque etiam actum esse indifferentem, ut sit liber, vel necessarius. Noto tamen, à nobis tantum negari, actus, qui defacto dantur, esse intrinsecè, vel essentialiter liberos: non autem negari, ullum possibilem esse, qui sit intrinsecè liber, quamvis non putemus, possibilem esse actum peccaminosum liberum, & simul essentialiter connexum cum gratia supernaturali.

130. Respondet Esparza de actibus hum. q. 14. ad 5. actum illum liberum, seu peccatum tale, esse potius infranaturale, eoquòd peius sit, quàm aliud peccatum, non supponens principium supernaturale; cum averti à DEO, ut auctore supremo, & resistere illustrationi supernaturali, sit deterius, quàm contemnere tantum motivum naturale: addit, quòd non exigat hoc peccatum principia supernaturalia ut influentia, sed tantum ut retrahentia, adeoque vincenda. Sed contra. Neque, quòd hoc peccatum peius sit, neque, quòd exigat tantum principia supernaturalia, ut retrahentia, impedit, quòd minùs hoc peccatum sit supra vires naturæ; quia his solis nunquam fieri potest, ut ipsum detur: ergo habet totum, quod requirit definitio entis supernaturalis communiter recepta. Quod si etiam omitteretur, quòd hoc peccatum, in sensu illo strictiori, ad quem adversarius requirit influxum, non sit supernaturale, tamen hoc ipsum jam videtur satis absurdum, quòd peccatum dari non possit sine principiis supernaturalibus, realiter existentibus, & constituentibus actum primum proximum ad illud. Aliud est, quòd peccata quædam tendant in objecta supernaturalia; nam non exigunt illa reverà, sed tantum apparenter dari, ut in simili dici solet circa peccatum essentialiter irremissibile, de quo solet agi in tractatu de Penitentia.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

131. **O**B. 1. Actus liber, si bonus est, specialiter placet DEO præ actu necessario: vel displicet ei, si malus est: ergo intrinsecè differt à necessario. Resp. neg. conseq. placet enim DEO magis actus elicitus in circumstantiis libertatis, quàm necessitatis: vel econtrà magis displicet. Analogia habetur in actu externo, e. g. comestione carnis prohibita: hæc non mutatur intrinsecè per prohibitionem, vel diem Veneris: & tamen

in circumstantiis prohibitionis, vel diei Veneris, debet displicere Christiano, ut objectivè, & materialiter mala: si tamen ea comestio esset in aliis circumstantiis, e. g. si esset necessaria ad conservandam vitam, deberet placere, ut objectivè, & materialiter bona.

132. Ob. 2. Honestas, & inhonestas, laudabilitas, vel vituperabilitas, est intrinseca actui: sed hæc est formaliter libertas: ergo, ma. prob. si honestas, vel inhonestas &c. non est intrinseca actui, homo non est laudabilis, vel vituperabilis ob actus liberos, sed tantum ob aliquas circumstantias, e. g. ob concursum indifferentem DEI, quem tamen habere, vel non habere, non est in potestate hominis: hoc est absurdum: ergo. Resp. dist. ma. honestas, vel inhonestas, laudabilitas, vel vituperabilitas objectiva, de qua n. 93. est intrinseca. conc. ma. formalis. subdist. est intrinseca inadæquatè. conc. ma. adæquatè. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad probationem. neg. mai. homo tamen est laudabilis ob actus liberos, non quidem nudè, vel specificativè sumptos, sed reduplicativè, ut liberos, seu in his circumstantiis elicitos; est enim laudabile, quòd voluntas agat bene, dum potest malè agere: econtrà est vituperabile, si agat malè, dum potest bene.

133. Dices 1. cum Haunoldo, Agere in his circumstantiis, nihil est aliud, quàm, dari actum cum concursu, & iudicio indifferente: sed ipse actus in se non est laudabilis: ergo tantum circumstantiæ cum reddunt laudabilem: ergo homo tantum esset laudabilis ratione circumstantiarum. Resp. 1. retorquendo argumentum in superiori exemplo. Comestio, objectivè mala, nihil est aliud, quàm comestio, & prohibitio: sed ipsa comestio in se non est objectivè mala: ergo tantum est mala propter prohibitionem, & ipsa est objectivè mala, quod est falsissimum. in forma. conc. ma. & omittam. quia saltem sæpè est in se inadæquatè laudabilis ex num. præced. om. etiam primam consequentiam at secundam nego. Non est hæc consequentia bona: Actus est laudabilis ratione circumstantiarum: ergo etiam homo tantum est laudabilis ratione circumstantiarum; quia, cum actus verè denominetur laudabilis à circumstantiis, potest iste, ut ita denominatus, postea denominare ipsum hominem laudabiliter agentem: imò, cum homo in sensu quæstionis, non possit denominari laudabilis, nisi ut agens, & ratione circumstantiarum non agat, non potest à solis circumstantiis denominari laudabilis: sicut non potest à sola prohibitione comestionis homo denominari materialiter malè agens, si agat ignoranter: vel formaliter malè agens, si agat scilicet: sed talis denominatio provenire debet ab ipsa comestione, ut prius denominata mala, à circumstantiis prohibitionis.

134. Dices 2. Est imperceptibile, quòd circumstantiæ, per se indifferentes, vel bonæ, denominent actum malum: vel circumstantiæ malæ denominent actum bonum: ergo responsio non subsistit. Resp. neg. ant. Hoc fit millies; sæpissime enim non convenit parti prædicatum, quod convenit toti (e. g. anima non potest dici homo) imò sæpè parti convenit prædicatum oppositum.